
“Hazmetmeye” Ne Kadar Hazırız: TBMM Üyelerinin AB Perspektifleri Üzerine Bir Araştırma

Kudret Bülbül*

GİRİŞ

Türkiye'nin AB rüyası 1959'lara kadar geri götürülebilmekle birlikte, bu sürecin en yoğun ivmesini Ak parti iktidarı döneminde kazandığı söylenebilir. Önceki dönemlerle kıyaslandığında AK Parti hükümeti döneminde yapılanların devasallığı yerli ve AB'li yetkililer tarafından teslim edilmektedir. Türkiye'nin AB doğrultusunda attığı büyük adımlara paralel olarak AB üyeliğinin ciddi bir olasılık potansiyeline girmesi, Türkiye'nin üyeliğine yönelik yoğun tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bir kısım AB'li yetkililer Kıbrıs üzerinden Türkiye'nin AB üyeliğine karşı politikalar üretirken, Başını Alman Hıristiyan Demokratların çektiği bir başka kesim ayrıcalıklı ortaklık modelini önermektedir. Türk yetkililer bu gelişmeler karşısında sessiz kalmamakta, belki de ilk kez Türk dışişleri Bakanı yeni koşullar önerildiği takdirde “Türkiye'nin bir daha dönmek üzere çekip gideceğini” belirtmektedir(The Economist, 2005: 30-31). Abdullah Gül çerçeve belgesinde “ayrıcalıklı ortaklığın” bulunmadığını ısrarla vurgularlarken (Milliyet, 2005), Fransız başbakan, ayrıcalıklı ortaklığın alternatiflerden birisi olduğunu dile getirmektedir.

Oldukça uzun bir sürece dayanmasına rağmen, Türkiye'nin AB sürecine yönelik kuşku bazı kesimlerde hala sürmektedir.

TBMM üyeleri yapılan anketlere dayanan bu çalışmada, vekillerin

- AB üyeliğine koşullu ya da koşulsuz ne tür bir destek verdikleri,
- Yetkilerinin bir kısmını AB parlamentosuna aktarmaya hazır olup olmadıkları
- AB üyeliğinin önünde gördükleri en temel engeller,

*Dr, Kırıkkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.

- AB üyeliğinin gerçekleşmemesi durumunda Türkiye'nin alternatifleri
- Ve AB'ye ne kadar güvendikleri araştırılmaktadır. Türkiye'nin AB üyeliğinin Türkiye'de ve AB ülkelerinde yoğun olarak tartışıldığı bir ortamda, bu araştırma TBMM üyelerinin yaklaşımları açısından tartışmalar için bir ölçüde yol gösterici olacaktır.

I-Türkiye AB İlişkilerinin Kısa Tarihi

Türkiye-Avrupa ülkeleri ilişkilerinin tarihi çok uzun yüzyıllara dayanmaktadır. Bugün bazı Avrupalı liderlerce hala tartışılmakta olsa da bir devlet olarak Türkiye'nin bir Avrupa ülkesi olduğu ilk kez 1856 Paris Antlaşması ile vurgulanmıştır.

Avrupalı değer, kurum ve kuralların benimsemesi sürecinin tarihi ise Tanzimat'a kadar gerilere götürülebilir. İlk kez Tanzimatla başlayan süreç Cumhuriyetin kuruluşu ile hızlanmış; Türkiye 2. dünya savaşı sonrasında Avrupa ülkeleri ile birlikte uluslararası örgütlenmelerde gecikmeden yerini almıştır. Türkiye, 1949 yılında Avrupa Konseyi'ne, 1952 yılında ise Kuzey Atlantik İttifakı Örgütü'ne (NATO) katılmıştır.

Türkiye AET'ye ilk kez 31 Temmuz 1959'da başvurmuştur. Yunanistan'dan sonra AET'ye başvuran ikinci ülke olan Türkiye'nin bu başvurusu¹, sıklıkla Yunanistan'ın başvurusu ile ilişkilendirilse de, (Karluk, 2005: 660; Birand, 2000:39; Baç, 2001: 26)² Türkiye'nin Avrupa'ya doğru, Tanzimat'a kadar geri götürülebilen uzun soluklu yürüyüşü düşünüldüğünde, ilgili başvuruyu sadece Yunanistan'ın başvurusu bağlamında değil, bu uzun soluklu yürüyüşün bir parçası bağlamında değerlendirmek daha anlamlı görünmektedir.

Türkiye'nin başvurusundan 4 yıl sonra Topluluk ile Türkiye arasında 12 Eylül 1963'de Ankara Anlaşması imzalandı. Nihai amacı Türkiye'nin Topluluğa tam üyelik olan Ankara anlaşmasının 28. maddesinde ““Anlaşma'nın işleyişi, Topluluğu kuran Anlaşmadan doğan yükümlerin tümünün Türkiye'ce üstlenebileceğini gösterdiğinde, Akit Taraflar, Türkiye'nin Topluluğa katılması olanağını incelerler” denilmektedir³. Anlaşma, ile hazırlık dönemi (5 yıl), geçiş dönemi (1973 itibarıyla 12 ve 22 yıllık iki ayrı dönem) ve nihai dönem olarak üç devre öngörülmektedir.

Bununla birlikte gelişmeler öngörüldüğü gibi devam etmemiş, hedeflenen amaçlar gerçekleşmemiştir. 1980 yılına kadar farklı alanlarda Türkiye ve AET arasında işbirliğini arttırmayı amaçlayan görüşmelere devam edilmesine rağmen, Türkiye'deki

¹ Türkiye'nin başvurusu, 15 Temmuz 1959'da AET'ye ortak üyelik için başvuran Yunanistan'dan 16 gün sonradır.

² Dönemin dış işleri bakanı Fasin Rüştü Zorlu'nun şu ifadesi bu ilişkilendirmede en temel argüman olarak kullanılmaktadır: “Yunanistan kendisini boş bir havuza atsa bile onu yalnız bırakmaya gelmez, tereddüt etmeden sizde atlayacaksınız”(Karluk, 2005: 660).

³ Anlaşmanın Türkçe ve İngilizce versiyonları için bkz: <http://www.belgenet.com/arsiv/ab/ab-ankara.html>; <http://www.deltur.cec.eu.int/kitap/e-ankara.rtf>

12 Eylül askeri darbesinden sonra, Avrupa Parlamentosu'nun 21 Ocak 1982'deki kararı ile, Türkiye'deki siyasal durum düzeline ve insan hakları garanti altına alınana kadar ilişkiler askıya alınmıştır.

Askeri darbeden sonra iktidara gelen ANAP hükümetleri döneminde, başbakan Turgut Özal'ın AET ile ilişkileri geliştirmeye yönelik çabaları sonrasında, 16 Eylül 1986'da toplanan Türkiye-AET ortaklık konseyi ile, daha önce dondurulmuş bulunan ilişkiler yeniden başladı. Özal iktidarı 14 Nisan 1987 tarihinde Ankara Anlaşmasından ayrı olarak, tüm Avrupa ülkelerine tanınmış haktan yararlanarak Avrupa Topluluklarına tam üyelik başvurusunda bulundu. AB-Türkiye ilişkileri, 1993 tarihinde Gümrük Birliği müzakerelerinin başlaması ile yeni bir boyut kazanmıştır. İki yıllık müzakerelerden sonra Ortaklık Konseyi'nin 1/95 sayılı kararıyla Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği 1 Ocak 1996'da yürürlüğe girmiştir.

Türkiye'nin AB ile ilişkileri sürekli kesintilerle birlikte yürümüşür⁴. Benzer bir duraklama da 1997'deki Lüksemburg zirvesi ile yaşanmış, bu zirvede Türkiye aday ülkelerin dışında tutulmuştur. Bunun üzerine Türkiye AB ile siyasal diyalogu kesmiştir. Aralık 1999'daki Helsinki zirvesinde ise Türkiye AB'ye üyeliğe aday ülke olarak kabul edilmiştir. Karluk, Helsinki zirvesinde Türkiye'nin yeniden aday ülke olarak ilan edilmesine rağmen aslında değişen çok fazla bir şeyin olmadığını belirtir. Çünkü 13 aday ülke arasından sadece Türkiye ile tam üyelik görüşmeleri açılmamıştır (Karluk, 2005: 882-885).

17 Aralık 2004'de Brüksel zirvesinde, yoğun tartışmalar sonrasında 3 Ekim 2005'de Türkiye ile tam üyelik müzakerelerinin ucu açık olarak başlaması süreci kabul edildi. Bu zirve ve sonrasında Kıbrıs sorunu gündemdeki sürekli yerini korudu. Bununla birlikte bu sorunda Türkiye'nin AB üyeliğini istemeyen ya da Türkiye'den daha fazla bir şeyler elde etmek isteyen kesimlerin Kıbrıs üzerinden politikaların da önemli bir etken olduğu söylenebilir.

Türkiye-AB ilişkilerinin genel bir değerlendirmesini yapmak gerekirse, ilk başvurudan günümüze, gerek Türkiye'nin ve gerekse AB'nin bu üyelik için hazır olmadığı, tarafların konjontürel davrandığı söylenebilir. Bir zaman sıralaması yapmak gerekirse, özellikle soğuk savaş yıllarında bu üyeliğe Türk kamuoyunun soğuk baktığı ve bu dönemde Türk siyasal seçkinlerinin AB üyeliğini öncelikli olarak düşünmedikleri ifade edilebilir. Soğuk savaş sonrasında ise, Türk kamu oyu ve siyasal elitleri AB üyeliğini çok daha fazla arzularken, yeni dönemde AB içerisindeki bazı ülkelerin kamuoyu ve bazı Avrupalı liderler üyeliğe kuşku ile yaklaşmaktadırlar.

Türkiye-AB ilişkilerinin geleceğinde tarafların davranışları kadar, diğer uluslararası aktörlerin davranışları da önemli rol oynayacakmış gibi görünmektedir. AB'nin ABD karşısında alacağı pozisyon, AB'nin küresel ya da bölgesel bir güç olma arzusu (Canbolat, 2005: 39-57), ABD'nin Ortadoğu politikası Türkiye-AB ilişkilerinin geleceğini de belirleyecektir. Yunanistan, Portekiz, İspanya gibi ülkeler demokrasi

⁴ Türkiye'nin AB ile ilişkiler süreci Mehter Takımının hareketlerine benzetilebilir: İki ileri, bir geri.

sorunları ile birliğe kabul edilirken, ve sorunlarını birliğe girdikten sonra çözümleri beklenirken (Çalış, 2001: 394-395), Türkiye'ye “demokrasi⁵ ve diğer sorunlarını çözdü gel” denilmeye devam edilip edilmeyeceği biraz da belirtilen küresel ilişkiler çerçevesinde netlik kazanacaktır. Görüldüğü gibi Türkiye-AB ilişkileri yine konjonktürel gelişmeler bağlamında şekillenecekmiş gibi görünmektedir.

II- Araştırmanın Kapsam ve Metodolojisi

1) Araştırma Örneklemine Belirlenmesi

TBMM üyeleri ile yapılan bu anket çalışması, daha geniş kapsamlı bir araştırmanın bir parçasını oluşturmaktadır. Çalışma temel olarak AKP ve CHP'li vekillerin belirlenen sorular doğrultusundaki yaklaşımlarını anlamayı amaçladığından, araştırmanın evreni, AKP ve CHP'lilerden oluşan TBMM üyeleridir. 22. dönem TBMM kompozisyonuna bakıldığında, diğer partilerin Meclis içerisindeki oransal varlıklarının ihmal edilebilir düzeyde oldukları söylenebilir. Araştırma Aralık 2004-Mayıs 2005 tarihleri arasında yapılmıştır.

Araştırmanın örneklem büyüklüğünün tespit edilmesine gelince, bu çalışmada amaç bölge ve parti bazında tahmin vermek olduğundan maliyet ve işgücü faktörleri de dikkate alınarak 0,01 duyarlılıkla ve 0,95 anlamlılık düzeyi ile $n = \left[\frac{t^2 \cdot (p \cdot q)}{d^2} \right]$ formülü kullanılarak örnek hacmi 100 olarak hesaplanmıştır. Bu formülde, n = toplam örnek hacmi, t = 0,95 anlamlılık düzeyinde student-t tablosundaki değer, p = belli özelliğe sahip birimlerin oranı, q = 1- p, d = duyarlık düzeyini göstermektedir. Bu oranın bölgeler bazında dağılımını belirlemek için, ilgili partilerin bölgesel düzeyde çıkardıkları milletvekillerine dayanan bir tabakalı örneklem yöntemi izlenmiştir. Her tabakada tahmini garantilemek için örnek hacminin tabakalara dağıtımını compromise allocation yöntemi ile olmuştur. Dağıtımda kullanılan formül $n = \tilde{n} \cdot [K^2 + (1 - K^2) \cdot Mh^2]^{1/2}$ dir. Bu formülasyonda \tilde{n} = göze düşen ortalama örnek hacmini, Mh = Tabaka ağırlığının toplam tabaka sayısına etkisini, $Mh = Nh / (N/H) = H \cdot Wh$ 'yi, H = Tabaka sayısını, Nh = Tabakadaki birim sayısını, N = Toplam birim sayısını, Wh = Tabakadaki birimlerin ağırlığını, $K^2 =$ Göreceli önemi, $n_{min} = K \cdot \tilde{n}$ en küçük göze düşen örnek hacmini göstermektedir. Bu çalışmada $K=0,75$ ve $\tilde{n} = 7$ olarak alınmıştır.

Yukarıda belirtilen kriterler ve yöntemlere göre, hangi bölgeden ve partiden kaç sayıda MV ile anket yapılacağı aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

⁵ İngiliz siyaset Bilimci Antony Giddens, AB'nin talep ettiği demokrasi kriterlerine ilişkin ilginç bir noktaya işaret eder: “AB hakkında söylenmiş ünlü bir söz vardır: ‘katılmak için kendisi başvursaydı alınmazdı’. Avrupa Birliği, üyelerinden talep ettiği demokratik ölçülere kendisi uygun değildir”. (Giddens, 2000: 95)

Tablo 1: AKP ve CHP'nin bölgelere Göre MV dağılımı ve örneklem büyüklükleri

Bölgeler	AK Parti		CHP	
	MV Sayısı	Örnek Sayısı	MV Sayısı	Örnek Sayısı
İç Anadolu Bölgesi	70	9	24	6
Ege Bölgesi	38	7	33	7
Marmara Bölgesi	79	9	49	8
Karadeniz Bölgesi	59	8	16	6
Akdeniz Bölgesi	38	7	29	7
Doğu Anadolu Bölgesi	44	7	12	5
Güney D. Anadolu Bölgesi	39	7	13	6
Toplam	367	54	176	45

Oranlar ankete başlanıldığı zamanki vekillerin parti dağılımlarına göre belirlenmiştir. Türkiye’de MV’lerinin parti değiştirmeleri anormal bir durum olmadığı için partilere göre dağılım oranları daha sonra değişmiş olabilir.

MV ile ankete başlanılmadan önce, anketin AÜ.SBF öğretim elemanları, bürokratlar ve iş adamlarından oluşan bir grup üzerinde pilot uygulaması yapıldı. Yukarıdaki bölgesel ve partisel kotalar doğrultusunda tespit edilen sayılara ulaşıncaya kadar, rastlantısal yöntemle belirlenen milletvekilleri ile anket yapılmaya devam edildi. Böylelikle yaklaşık 300 vekile anket formu elden verildi. 105 vekilden yanıt alındı ve bu yanıtlardan 99’u değerlendirmeye tabi tutuldu. Makalenin yazıldığı tarihte AK Parti ve CHP’nin toplam MV sayısının 513 (355+158) ve TBMM MV sayısının 546 olduğu düşünülürse, (TBMM, 2005) bu oran ilgili partilerin ve Meclis’in yaklaşık %20’sine tekabül etmektedir. Anketler çoğunlukla bizzat milletvekilleri ile yüzyüze yapıldı ve bu durum gerekli durumlarda ilgili vekile sorulara ilişkin gerekli açıklama yapma olanağı sağladı. Daha az sayıdaki milletvekili ise anket formunu daha sonra doldurup iade etmeyi tercih etti.

2) Örneklemin Demografik Dağılımı

Yukarıdaki yöntem ve metodoloji ile belirlen örneklemin demografik, bölgesel, bilinen diller ve kimlik temelindeki dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2: Örneklemin Demografik bölgesel, dil ve kimlik özellikleri

CİNSİYET	Sayı	Geçerli
		%
Kadın	5	5,1

Erkek	94	94,9
MESLEK		
Bürokrat/Kamu sektörü	16	16,3
Özel sektör	35	35,7
Öğretim Üyesi, Öğretmen, Eğitimci	17	17,3
Avukat, Hukukçu	14	14,3
Doktor	10	10,2
Gazeteci Yazar	4	4,1
Diğer	2	2,0
EĞİTİM		
Ortaöğretim ve Önlisans	13	13,3
Lisans	57	58,2
Master ve Doktora	18	18,4
Doktora üstü	10	10,2
YAŞ		
35-44	21	21,4
45-54	50	51,0
55 ve üzeri	27	27,6
BİLİLEN DİLLER		
İngilizce	51	51,5
Fransızca	11	11,1
Almanca	10	10,1
Arapça	16	16,2
Kürtçe	18	18,2
KENDİNİZİ NASIL TANIMLARSINIZ		
Milliyetçi	4	4,0
Muhafazakar	27	27,3
Liberal	19	19,2
Sol	25	25,3
Kemalist	13	13,1
Muhafazakar Demokrat	13	13,1
Sosyal Demokrat	4	4,0
Toplam	99	100,0

(Bundan sonraki analizlerde yukarıdaki dağılımda sayısal olarak 10 ve üzerinde yanıt alınan dağılımlar değerlendirmeye alınacak, 9 ve daha az sayıdaki dağılımlar değerlendirme dışı bırakılacaktır)

⁶ Aksi belirtilmediği sürece “vekiller” ifadesi araştırma kapsamındaki AKP ve CHP’li vekiller için kullanılmaktadır.

III- ARAŞTIRMA BULGULARI

1) AB Üyeliğine Verilen Destek Düzeyi

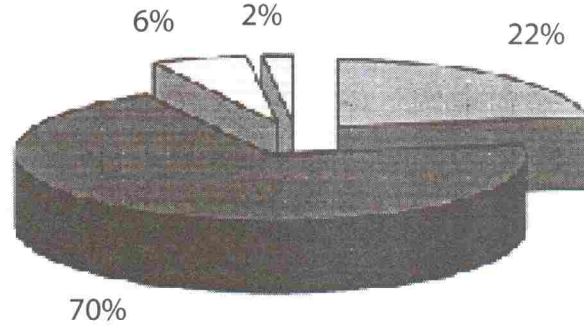
Türk toplumunun 90'lı yıllarla birlikte AB'ye yönelik gittikçe artan desteği bilinmektedir. Eurobarometer 62, Autumn 2004 verilerine göre Türk halkının AB'ye üyelik hakkındaki görüşleri aşağıdaki gibidir(2004: 30):

Tablo 3: Genel olarak düşündüğünüzde Türkiye'nin AB üyeliği,

	İyi bir şey olur	Kötü bir şey olur	Ne iyi ne kötü bir şey olur	Cevap yok
2004-2	%62	%12	%20	%5

Meclis üyelerinin yaklaşımlarını konu edinen bu araştırmanın verilerine göre, AKP ve CHP olarak TBMM'nin AB üyeliğine desteği çok daha yüksek görünmektedir:

Tablo 4. Türkiye'nin AB üyeliğiyle ilgili yaklaşımınız?



- Koşulsuz destekliyorum
- Koşullu destekliyorum
- Genelde destekliyorum
- Tamamen karşıyım

Tablo 5: Vekillerin AB üyeliğine yönelik genel destek düzeyi

		Partiniz		Genel
		AKP	CHP	
Türkiye'nin AB üyeliği ile ilgili yaklaşımınız?	destekliyorum	92,5%%	91,1%	91,9%
	desteklemiyorum	7,5%	8,90%	8,1%
Total		100,0%	100,0%	100,0%

Görüldüğü gibi AKP ve CHP’li vekillerin AB üyeliğine destek oranı, Türk kamuoyunun çok daha üzerindedir ve %90’ları aşmaktadır. Dolayısı ile Vekillerin⁶ AB üyeliğine yönelik desteklerinin Türk kamuoyundan daha fazla olduğu ve partiler arasında genel destek bakımından hemen hemen hiçbir farkın olmadığı (AKP %92,5; CHP: %91,1) olmadığı söylenebilir. Anket öncesinde vekillerin AB üyeliğine yönelik genel desteklerinin partiler bakımından anlamlı bir farklılığa yol açmayacağı öngörülerek, bu desteğin niteliğini anlayabilmek açısından, AB üyeliğine yönelik desteğin koşullu olup-olmadığı sorulmuştu. “Koşullu” ifadesinin ne anlama geldiği vekillere açıklanmamış olmakla birlikte, bu ifadenin anlamına yönelik anket sırasında vekillerce herhangi bir soru da sorulmamıştır. “Koşullu” ve “koşulsuz” ifadesinin vekillerce “çekinceli” ve “çekincesiz” anlamında, Kıbrıs, Ermeni sorunu ve AB tarafından “rencide edici” olarak görülen koşullar gibi konular bağlamında anlaşıldığı söylenebilir.

Tablo 6: Vekillerin AB üyeliğine yönelik koşullu destek düzeyi

		Partiniz		Genel	
		AKP	CHP	Sayı	Oran %
Türkiye’nin AB üyeliği ile ilgili yaklaşımınız?	Koşulsuz destekliyorum	29,6%	13,3%	22	22,3%
	Koşullu destekliyorum	63,0%	77,8%	69	69,7%
	Genelde desteklemiyorum	5,6%	6,7%	6	6,1%
Tamamen karşıyım		1,9%	2,2%	2	2,0%
Total		100,0%	100,0%	99	100,0%

AK parti ve CHP arasında AB üyeliğine yönelik destek bakımından “tamamen karşı olma” ya da “genelde desteklememe” oranları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bununla birlikte, AB üyeliğine verilen desteğin koşullu ya da koşulsuz olması bakımından vekillerin yaklaşımları farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma AB üyeliğine vekillerin verdiği desteğin niteliği ya da vurgusu bakımından önemlidir. Tablodan da gözlemlenebileceği gibi, AK partili vekiller, CHP’li vekillerden %16 oranında daha fazla olarak AB üyeliğine %29,6 oranında “koşulsuz destek” verir-ken bu destek CHP’li vekillerde %13,3 oranında kalmaktadır.

AB üyeliğine verilen desteğin farklı demografik özellikler, bölge, bilinen dil ve kimlik temelinde dağılımları ise aşağıdaki gibidir:

Tablo 7: Farklı dağılımlarda AB üyeliğine verilen destek düzeyleri

	Koşulsuz Destekliyorum %	Koşullu destekliyorum %	Genelde desteklemiyorum %	Tamamen Karşıyım %	Total %
MESLEK					
Bürokrat/Kamu sektörü	31,3	68,8			100,0

⁶ Aksi belirtilmediği sürece “vekiler” ifadesi araştırma kapsamındaki AKP ve CHP’li vekiller için kullanılmaktadır.

Özel Sektör	14,3	77,1	8,6		100,0
Öğretim Üyesi, öğretmen, eğitimci	23,5	58,8	11,8	5,9	100,0
Avukat/Hukukçu	35,7	57,1	7,1		100,0
Doktor	20,0	70,0		10,0	100,0
EĞİTİM					
Ortaöğretim ve önlisans	15,4	69,2	15,4		100,0
Lisans	21,1	77,2	1,8		100,0
Master ve Doktora	33,3	50,0	11,1	5,6	100,0
Doktora Üstü	20,0	60,0	10,0	10,0	100,0
YAŞ					
35-44	19,0	76,2		4,8	100,0
45-54	16,0	74,0	10,0		100,0
55 ve üzeri	37,0	55,6	3,7	3,7	100,0
BİLİLEN DİLLER					
İngilizce	21,6	68,6	5,9	3,9	100,0
Almanca	10,0	70,0	20,0		100,0
Fransızca	18,2	72,7	9,1		100,0
Arapça	18,8	68,8	12,5		100,0
Kürtçe	44,4	55,6			100,0
KENDİZİ NASIL TANIMLARSINIZ					
Muhafazakar	25,9	59,3	11,1	3,7	100,0
Liberal	31,6	52,6	10,5	5,3	100,0
Sol	16,0	76,0	4,0	4,0	100,0
Kemalist		92,3		7,7	100,0
Muhafazakar	23,1	76,9			100,0
Demokrat					
BÖLGE					
İç Anadolu	26,7	73,3			100,0
Ege	7,1	71,4	14,3	7,1	100,0
Marmara	17,6	82,4			100,0
Karadeniz	21,4	64,3	7,1	7,1	100,0
Akdeniz	28,6	57,1	14,3		100,0
Doğu Anadolu	33,3	66,7			100,0
Güneydoğu Anadolu	23,1	69,2	7,7		100,0

Demografik özellikler, bilinen dil, kimlik ve bölge temelindeki bütün dağılımlarda AB üyeliğine oldukça yüksek oranda destek verildiği gözlenmektedir. Bununla birlikte, desteğin düzeyi; koşullu olup olmadığı konusunda verilen desteğin niteliği bütün dağılımlarda aynı düzeyde değildir.

Mesleki dağılımlarına göre, genel beklentinin tersine, AB süreci en fazla "Bürokrasi/kamu sektörü"nden gelen vekillerce desteklenmektedir. Bürokrasi/kamu sektöründen gelen vekillerce AB üyeliği %31,3 oranında koşulsuz ve %68,8 oranında koşullu olmak üzere %100 oranında desteklenmektedir. Mesleki dağılımda, oransal olarak, AB üyeliğine en fazla karşıtlık Öğretim üyesi/öğretmen/eğitimci

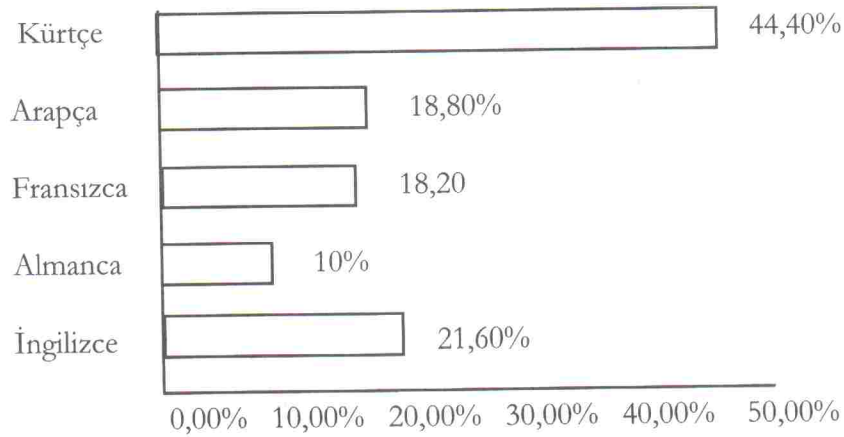
vekillerden gelmektedir. Bu meslekteki vekillerin %11,8' "genelde desteklemeyen" ve %5,9'u "tamamen karşı" olmak üzere toplamda yaklaşık %18'i AB üyeliğini desteklememektedir. Eğitim camiasından gelen vekillerin AB sürecine görece olarak olumsuz yaklaşımları, özel ve kamu sektörü ile kıyaslandığında, Türkiye'de üniversitelerin ve liselerin AB ile ilgili süreçlerde daha az aktif olmaları ya da daha az yer almaları ile kısmen izah edilebilir.

Vekillerin eğitim düzeyleri ile AB üyeliğine verilen destek arasında bu araştırmaya göre doğrusal bir ilişki bulunmamaktadır. Lisans düzeyi hariç, diğer eğitim düzeylerinde yaklaşık olarak %15-20'lik bir milletvekili AB üyeliğini desteklememektedir. Bununla birlikte AB üyeliğine "tamamen karşı" olan vekillerin daha çok eğitim düzeyi en yüksek olan, doktora üstü eğitim düzeyindeki doçent ve profesörler arasından çıkması ilgi çekicidir. Doçent ve Profesörlerin daha çok eğitim dünyası içerisinde olmaları nedeni ile bu sonuç yukarıdaki mesleki dağılım sonuçları ile de örtüşmektedir.

Yaş gruplarına göre dağılımda AB üyeliğini desteklememe konusunda vekiller arasında fazlaca bir farklılık görülmemektedir. Bütün yaş gruplarında yaklaşık olarak %5-10 oranında bir milletvekili AB üyeliğine karşı çıkmaktadır. AB üyeliğine "koşulsuz destekleme" bakımından ise %37 oranı ile 55 ve üzerindeki milletvekillerinin 35-44 ve 45-54 yaş gruplarının yaklaşık iki katı oranında destek vermektedirler.

Anket sorularından birisi de vekillerin hangi dilleri bildiklerini anlamaya yöneliktir. AB üyeliğine verilen desteğin Türkçe dışında bildikleri dillere göre dağılımında, Kürtçe bilen vekillerin üyeliği %100 oranında destekledikleri dikkat çekmektedir. İngilizce, Almanca, Fransızca ve Arapça dillerini bilen vekiller arasında AB üyeliğine karşıtlık %10 ile %20 arasında değişmektedir. AB üyeliğine verilen desteğin niteliği bakımından da bilinen dillere göre farklılaşma söz konusudur. AB üyeliğini "koşulsuz destekliyorum" yanıtının dillere göre dağılımı aşağıdaki gibidir:

Tablo 8. AB Üyeliğini Koşulsuz Destekleyenlerin Bilenen Dillere Göre Dağılımı



Görüldüğü gibi AB üyeliğini “koşulsuz” destekleme konusunda da Kürtçe bilen milletvekilleri diğerlerinden farklılaşmakta %44,4 oranında üyeliği “koşulsuz” desteklemektedirler. Bu oran üyeliği “koşulsuz” destekleme konusunda ikinci sırada bulunan İngilizce bilen vekillerin destek oranının iki katından fazladır.

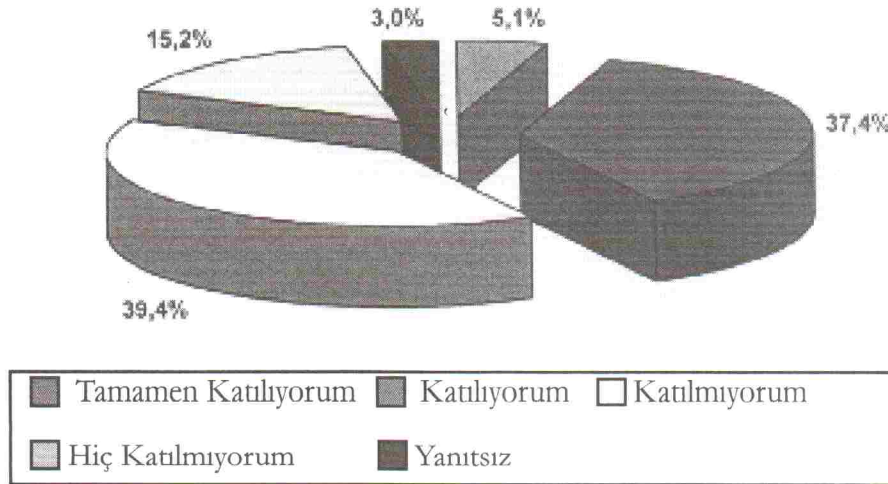
Milletvekillerinin kendilerini tanımladıkları kavramlarla AB üyeliğine verilen desteğin niteliği arasında da bir ilişki bulunmaktadır. Bütün tanımlamalarda milletvekilleri çoğunlukla AB üyeliğini desteklerken, üyeliği genel anlamda en fazla %100 oranı ile “Muhafazakar Demokrat” milletvekilleri desteklemektedirler. AB üyeliği genel anlamda desteklenmekle birlikte, üyeliğe Kemalist milletvekilleri, “koşulsuz” olarak, hiç destek vermemektedirler. kendilerini “sol” olarak tanımlayan vekillerin %16’sı, Muhafazakar Demokrat vekillerin %23,1’i Muhafazakar milletvekillerin %25,9’u ve liberal milletvekillerinin %31,6’sı AB üyeliğini “koşulsuz” olarak desteklemektedirler.

Bölgesel dağılımda da bütün bölgelerden milletvekilleri üyeliği çoğunlukla desteklemektedirler. Doğu Anadolu, İç Anadolu ve Marmara bölgelerinden milletvekilleri AB üyeliğinin genel anlamda %100 desteklemektedirler. AB üyeliğine en fazla karşıtlık %21,4 oranı ile Ege bölgesinden gelmektedir.

2) TBMM Tarafından Yerine Getirilen Pek Çok İşlevin AB Parlamentosu ya da Küresel organlar tarafından da Yerine Getirilebilirliği

Vekillerin AB üyeliğine verdikleri teorik desteğe pratik olarak da hazır olup olmadığını anlamaya yönelik, kendileri tarafından yerine getirilen işlevlerin AB parlamentosu ya da ulus-ötesi organlarca da yerine getirilebileceği ifadesine katılıp katılmadıkları soruldu.

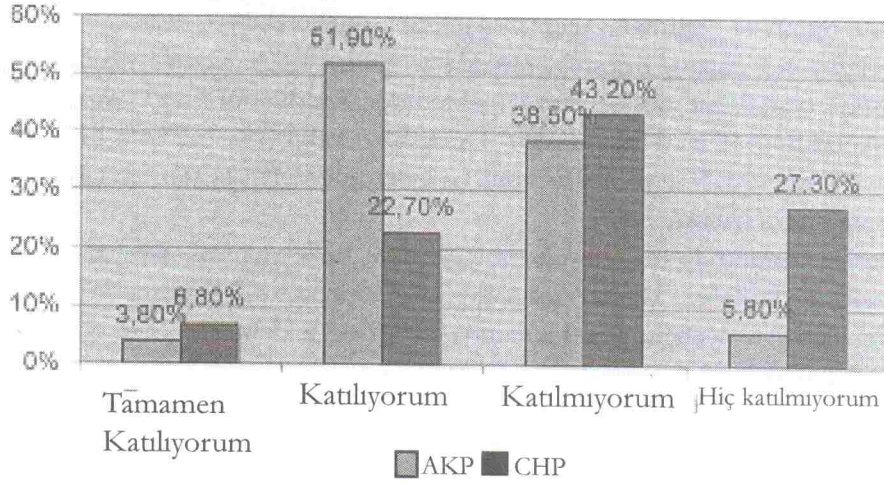
Tablo 9. TBMM Tarafından Yerine Getirilen Pek Çok İşlev, AB Parlamentosu ya da Küresel Organlar Tarafından Yerine Getirilebilir?



TBMM tarafından yerine getirilen işlevlerin ulus-ötesi başka organlarca da yerine getirilebileceği ifadesine vekillerin, yaklaşık olarak %55'i hayır demektedirler.

İlgili ifadeye verilen yanıtların partilere göre dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

Tablo 10: TBMM tarafından yerine getirilen pek çok işlev AB parlamentosu ya da küresel organlar tarafından yerine getirilebilir: Partisel Dağılım (cevapsızlar oransal olarak dağıtıldıktan sonra)



Tablodan da izlenebileceği gibi AK partili vekiller CHP'li vekillere oranla yetkilerini ulus-ötesi organlarla paylaşmaya daha hazır görünmektedirler. AKP'li-ler %55,7 oranında TBMM tarafından yerine getirilen işlevlerin AB parlamentosu ya da küresel organlarca da yerine getirilebileceğini düşünürken, CHP'lilerde bu oran %29,5'de kalmaktadır. Ayrıca ilgili ifadeye "hiç katılmayanların" oranı CHP'li vekillerde AKP'li vekillere oranla çok daha yüksektir (%27,3' karşı %5,8).

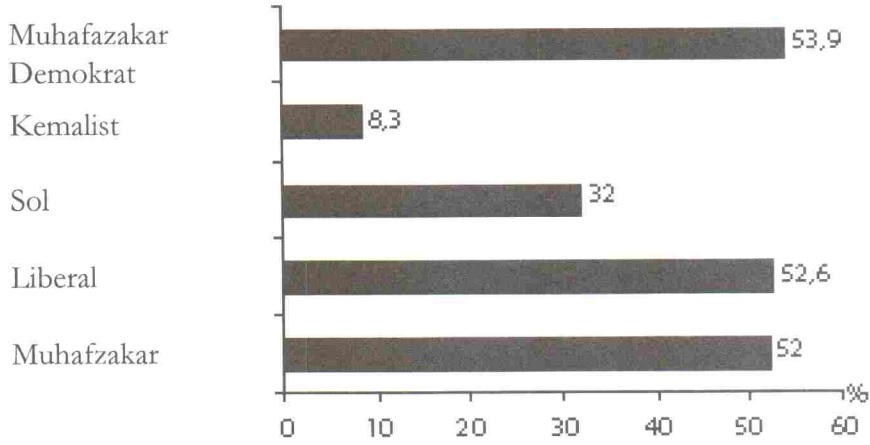
Mesleki dağılım temelindeki bütün vekillerin katılma oranları %50'nin altındadır. Bununla birlikte ilgili ifadeye en fazla desteği, %46,5 oranı ile, özel sektörden gelen milletvekilleri vermekte, en fazla karşıtlığı ise %71,5 oranı ile Avukat/hukukçu milletvekilleri göstermektedir.

Eğitim düzeyi bakımından Meclis tarafından yerine getirilen işlevlerin ulus-ötesi başka organlarca da yerine getirilebilmesine en fazla karşıtlık, %80 oranı ile doktora üstü eğitime sahip vekillerden gelmektedir.

Bilinen dillere göre, Almanca dışındaki diğer dilleri bilen vekiller yaklaşık olarak %50 oranında ilgili ifadeye katılmaktadırlar.

Milletvekillerinin kendilerini tanımlayış biçimleri ile TBMM tarafından yerine getirilen fonksiyonların ulus-ötesi organlarca da yerine getirilebileceği ifadesine katılım oranları arasında farklılıklar bulunmaktadır.

Tablo 11: TBMM işlevlerinin AB parlamentosu ya da küresel organlarca da yerine getirilebileceği ifadesine katılan vekillerin kimlik temelindeki dağılımları

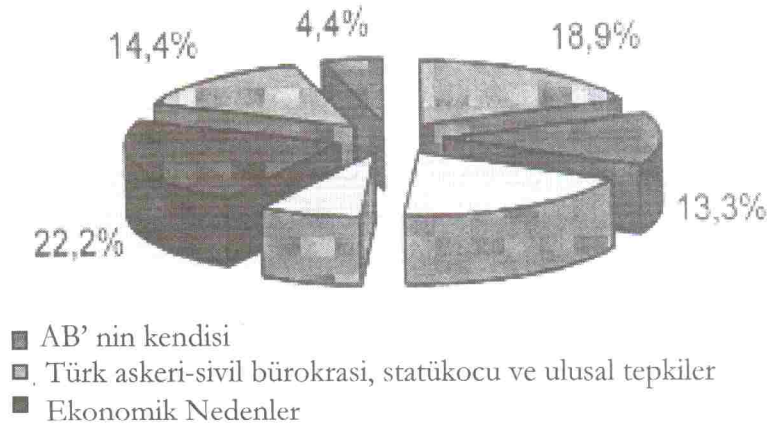


Görüldüğü gibi Muhafazakar demokrat ve liberal MV ilgili ifadeye %50 aşan bir oranda destek verirken, Kemalist milletvekilleri sadece %8,3 oranında destek vermektedirler. Kendilerini Sol olarak tanımlayan vekillerin bu ifadeye destek oranı ise %32'dir.

3) AB Üyeliğinin Önündeki En Önemli Engel

Türkiye'de ve Avrupa'da Türkiye'nin AB üyeliğinin önündeki engeller yaygınlıkla tartışılmakta, Türkiye'nin neden üye olamayacağına dair farklı nedenler ileri sürülmektedir. Milletvekillerinin bu konuda ne düşündüklerini anlamaya yönelik olarak, kendilerine "Türkiye'nin AB üyeliğinin önündeki en önemli engel sizce nedir?" sorusu yöneltildi. Açık uçlu sorulardan alınan yanıtların dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo 12: Türkiye'nin AB Üyeliği Önündeki En Önemli Engel Nedir?



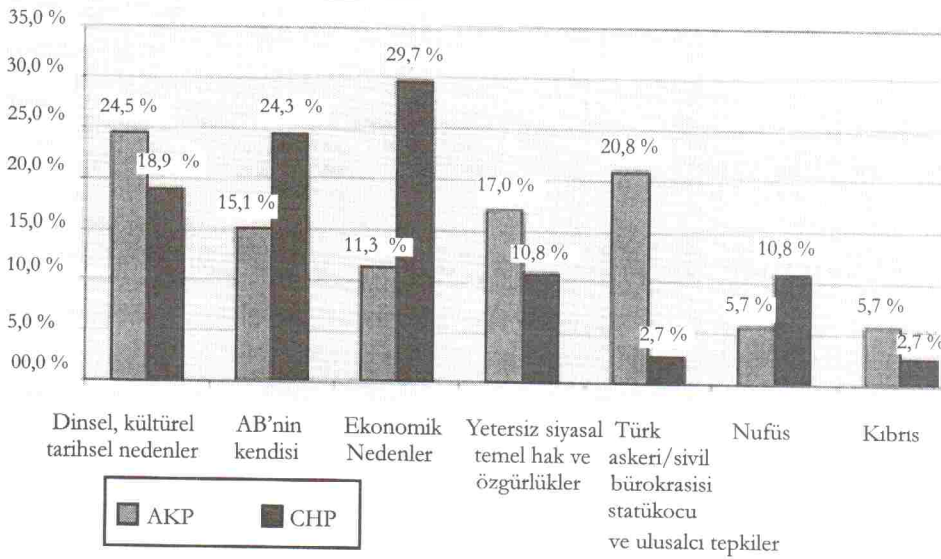
Liberal Düşünce

- Nüfuz
- Dinsel, kültürel ve tarihsel nedenler
- Yetersiz Siyasal Temel Hak ve Özgürlükler
- Kıbrız

(Açık uçlu sorulardan derlenmiştir)

Milletvekilleri Türkiye'nin AB üyeliğinin önündeki en önemli engel olarak ilk sırada dinsel, kültürel ve tarihsel nedenleri görmektedirler. Bunu AB'nin kendisinden kaynaklanan nedenler ve ekonomik nedenler izlemektedir. Yoğun bir tartışma konusu olmakla birlikte, milletvekilleri sadece %4,4 oranında Kıbrız konununun AB üyeliğinin önünde önemli bir engel olduğunu düşünmektedirler. Üyelik için görülen engellerin partilere göre dağılımına gelince;

Tablo 13: AB üyeliği için görülen engellerin partilere göre dağılımı



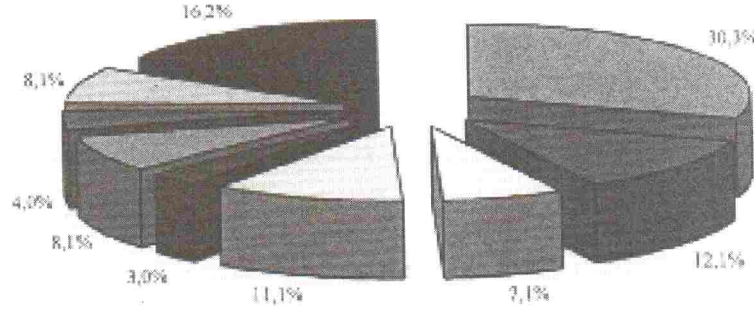
(Açık uçlu sorulardan derlenmiştir)

AKP'li vekiller, %24,5 oranı ile, AB üyeliğinin önündeki en temel engel olarak dinsel, kültürel ve tarihsel nedenleri görürken, CHP'li vekiller %29,7 oranı ile, ilk sırada ekonomik nedenlere işaret etmektedirler. AKP'liler ikinci olarak üyeliğe Türk askeri-sivil bürokrasisi ve statükocu tepkilerin engel olduğunu düşünürken (%20,8), CHP'liler sadece %2,7 oranında bu görüşe destek vermektedirler. Kısaca AKP'liler üyeliğe engel olarak, ilk üç sırada, dinsel, kültürel ve tarihsel nedenlere, Türk askeri-sivil bürokrasisi, statükocu ve ulusalcı tepkilere ve yetersiz siyasal, temel hak ve özgürlüklere vurgu yaparlarken, CHP'liler üyeliğe engel olarak ekonomik nedenleri, AB'nin kendisinden kaynaklanan nedenleri ve 3. olarak dinsel, kültürel ve tarihsel nedenleri öne çıkarmaktadırlar.

4) Türkiye'nin AB üyesi olamayacağı anlaşılırsa, Türkiye'nin alternatifi sizce ne olabilir?

Farklı siyasal ve toplumsal çevrelerde Türkiye'nin alternatifsiz olmadığı, AB'nin de tek alternatif olmadığına dair açıklamalar yapılmaktadır. Milletvekillerine de AB üyesi olunamaması durumunda Türkiye'nin alternatiflerinin neler olabileceği soruldu. Alınan yanıtların dağılımı aşağıdaki gibidir:

Tablo 14. AB Üyesi Olmayacağı Anlaşılırsa Türkiye'nin Alternatifi Sizce Ne Olabilir?



- Bölgesel/uluslararası işbirlikleri
- AB standartlarını elde etmeye ve demokratikleşmeye devam etmeli
- Yine AB
- Yoluna devam etmeli
- ABD ile ilişkilerini geliştirmeli
- Alternatifi yoktur
- AB üyesi olamayacağı alternatifi sözkonusu değildir
- Diğer
- Yanıtsız

(Açık uçlu sorulardan derlenmiştir)

Vekiller AB'ye alternatif olarak en fazla bölgesel/uluslar arası işbirliklerini önermektedirler. Farklı bir seçenek olarak değerlendirilmemiş olmakla birlikte bölgesel alternatifler arasında Türkiye'nin Ortadoğu, Balkanlar, Türki Cumhuriyetler, Rusya, İran gibi komşu ülkelerle işbirliklerini arttırması dile getirilmektedir. Bu soruyu yanıtlamayıp boş bırakan vekillerin oranı %16,2 ile ikinci sırada yer almaktadır. Vekillerin en fazla önerdikleri çok geniş bir yelpazeyi içeren bölgesel işbirliklerinin %30 ile sınırlı kalması, oransal olarak ikinci sırayı yanıt vermeyen vekillerin oluşturması ve diğer alternatiflerin daha düşük oranlı olması vekillerin AB'ne öne çıkan, belirgin bir alternatif önerisi içerisinde olmadıkları biçiminde yorumlanabilir. Alternatif önerilerinin partilere göre dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

Tablo 15: AB üyeliği için önerilen alternatiflerin partilere göre dağılımı(yanıtsızlar oransal olarak dağıtıldıktan sonra)

		Partiniz		Genel
		AKP	CHP	
AB üyesi	Bölgesel/uluslar arası işbirlikleri	40,0%	30,3%	36,1%
	AB standartlarını elde etmeye ve demokratikleşmeye devam etmeli	16,0%	12,1%	14,5%
	Yoluna devam etmeli	12,0%	15,2%	13,3%
	Alternatifi yoktur	4,0%	18,2%	9,6%
	Diğer	8,0%	12,1%	9,6%
	Yine AB	8,0%	9,1%	8,4%
	Üye olamamak gibi bir durum söz konusu değil	6,0%	3,0%	4,8%
ABD ile ilişkiler geliştirilmeli		6,0		3,6
Total		100,0%	100,0%	100,0%

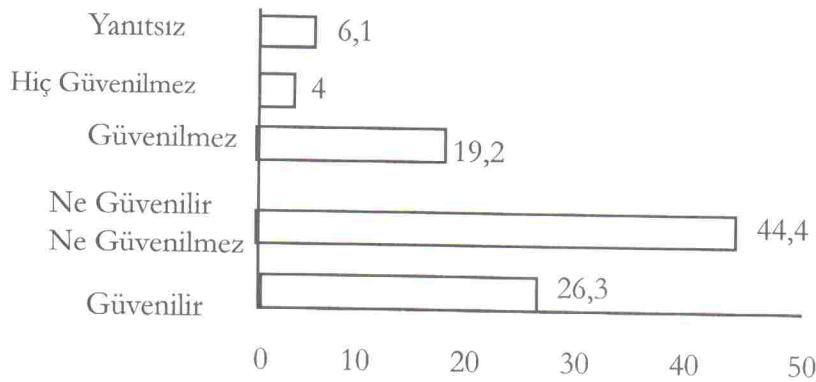
(Açık uçlu sorulardan derlenmiştir)

Daha önceki, AB üyeliğine yönelik yaklaşım, AB anayasasının TC anayasası olarak da uygulanabilirliği, TBMM tarafından yerine getirilen işlevlerin ulus-ötesi organlarca da yerine getirilebilmesi ve AB'nin önündeki en önemli engel soruları ile kıyaslandığında, AKP'li ve CHP'li vekillerin AB'nin alternatifi konusunda birbirlerine daha yakın bir yaklaşım içerisinde oldukları söylenebilir. Tablodan da gözlemlenebileceği gibi her iki partinin alternatif önerilerinin oranları birbirlerine oldukça yakın bir seyir izlemektedir. Öne çıkan en belirgin farklılık CHP'li vekillerin AKP'lilere oranla AB'nin alternatifinin olmadığını daha fazla düşünmeleridir (%18'e karşılık %4). Bu durum AB'ne yönelik gösterilen koşulsuz destek oranları ile birlikte değerlendirildiğinde AK partililerin CHP'lilere göre AB konusunda daha istekli ama AB'yi, yine CHP'lilere göre daha az alternatifsiz gördükleri biçiminde okunabilir.

5) AB Ne kadar Güvenilirdir?

TBMM üyelerine AB'ne yönelik yaklaşımlarını anlamaya yönelik son soru olarak "AB sizce ne kadar güvenilirdir?" sorusu yöneltildi.

Tablo 16: Sizce AB ne kadar güvenilirdir?



Vekiller AB'ne güven konusunda AB'yi %44,4 oranında “ne güvenilir ne güvenilmez” olarak görmekte-dirler. AB'yi güvenilmez bulanların oranı %23,2 düzeyinde iken “güvenilir” bulanların oranı biraz daha fazla olarak %26,6 düzeyindedir.

Önceki sorularla kıyaslandığında, AB üyeliğini %90'ı aşan bir oranda desteklemelerine ve TBMM tarafından yerine getirilen işlevlerin AB parlamentosu tarafından da yerine getirilebileceği ifadesine %43,7 oranında katılmalarına rağmen, vekillerin AB'ye güven konusunda, %26,3 ile, çok daha düşük bir orana sahip oldukları gözlenmektedir. Bu durum teorik olarak AB üyeliğinin ve %50'ye yakın bir oranda AB parlamentosuna yetki devrinin desteklenmesine rağmen vekillerin AB'ne ilişkin bir güven sorunu içerisinde oldukları biçiminde okunabilir. Türkiye ve AB arasında yaşanan sürekli gerginliklerin, vekillerin AB'ye ilişkin taşıdıkları güven bunalımının önemli etkenlerden birisi olduğu söylenebilir.

AB'nin güvenilirliği ile ilgili soruda “çok güveniyorum” seçeneği bulunmasına rağmen vekillerce bu seçenek hiç tercih edilmemiştir. “Hiç güvenmiyorum” seçeneği de sadece %4 oranında yanıt bulmuştur. Vekiller AB'nin güvenilirliği için “çok güveniyorum” ya da “hiç güvenmiyorum” aralığında değil, “güveniyorum” ya da “güvenmiyorum” aralığında değerlendirme yapmaktadırlar. Bu nedenle bundan sonraki analizler “güvenilir” “ne güvenilir ne güvenilmez” ve “güvenilmez” aralığında yapılacaktır.

Tablo 17: AB'nin güvenilirliğinin partilere göre dağılımı (Yanıtsızlar oransal olarak dağıtıldıktan sonra)

		Partiniz		Genel
		AKP	CHP	
AB ne kadar güvenilirdir?	Güvenilir	26,9%	29,3%	28,0%
	Ne güvenilir ne güvenilmez	50,0%	43,9%	47,3%
Güvenilmez		23,1%	26,8%	24,7%
Total		100,0%	100,0%	100,0%

Bir önceki AB'ne alternatif sorusunda olduğu gibi AKP'li ve CHP'li vekiller AB'nin güvenilirliği sorusunda da fazlaca farklılaşmamaktadırlar. Yanıtlar ağırlıklı olarak AB'nin ne güvenilir ne de güvenilmez olduğu seçeneğinde yoğunlaşırken, her iki partide de AB'nin güvenilir ve güvenilmez olduğuna dair yanıtlar birbirlerine oldukça yakın oranlardadır. AB'nin güvenilirliğinin AKP ve CHP'de birbirine oldukça yakın ve düşük oranda olması, bir başka açıdan, güven sorununun partiler üstü bir olgu olduğunu göstermektedir.

AB'nin güvenilirliği açısından, oranlar farklılaşmakla birlikte, demografik dağılım, bilinen diller, bölge ve kimlik temellerinin hepsinde AB'nin güvenilirliği %50'nin altındadır. AB üyeliğini koşulsuz destekleme, TBMM tarafından yerine getirilen işlevlerin AB parlamentosu tarafından da yerine getirilebilmesi

konularındaki açık desteklerine rağmen, Kürtçe bilen ve kendilerini muhafazakar demokrat olarak tanımlayan milletvekilleri, AB'ne güven konusunda, çok daha düşük destek vermektedirler (%25-30). Bu durum yukarıdaki AKP ve CHP'li vekillerin ilk kez birbirlerine yakın ve düşük bir oranda (%25-30) AB güvenmeleri ile birlikte okunduğunda AB'nin güvenilirliğine yönelik kuşkuların, partileri, bölgeleri ve kimlikleri aşan bir oranda yaygın bir düzeyde paylaşıldığının göstergesi olarak değerlendirilebilir.

IV- Sonuçlar ve Genel Değerlendirme

22. Dönem TBMM üyelerinin AB üyeliği, kendileri tarafından yerine getirilen işlevlerin AB parlamentosu tarafından da yerine getirilebilmesi, AB üyeliği önündeki engeller, AB'nin alternatifi ve AB'nin güvenilirliği konularında ne düşündüklerini araştıran bu çalışmada ulaşılan sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Eubarometer 2004 verilerine göre Türk toplumunun AB'ye destek düzeyi %62 dolayında iken Vekillerin desteği %90'ı aşmaktadır. Bu destek düzeyinde AKP ve CHP milletvekilleri arasında bir fark bulunmamaktadır. Vekiller %70 oranı ile AB üyeliğini koşullu desteklemektedirler. AKP ve CHP'li vekillerin AB üyeliğine verdiği desteğin niteliği bakımından farklılıklar bulunmaktadır. Ak partide koşulsuz destekleme oranı CHP'ye göre daha yüksektir. Bilinen diller bakımından değerlendirildiğinde AB üyeliğine en fazla koşulsuz destek %44,4 oranı ile Kürtçe bilen vekillerden gelmektedir. Kendilerini Kemalist olarak tanımlayan milletvekilleri ise, AB üyeliğine "koşulsuz" olarak hiç destek vermemektedirler. AB üyeliğine en büyük destek ise %100 oranı ile "muhafazakar demokrat" vekillerden gelmektedir. Muhafazakar Demokrat vekillerin muhafazakar vekillere göre AB üyeliğine daha yakın durdukları söylenebilir. Demografik dağılım bakımından AB üyeliğine en fazla karşıtlık ve desteklememe oranları yaklaşık %20 ile Öğretim Üyesi/öğretmen/ eğitimcilerden ve doktora üstü eğitime sahip doçent ve Profesörlerden gelmektedir. Bu iki kesimin genellikle üniversitelerle bağlantılı olduğu düşünülürse, üniversitelerle daha fazla ilişkisi olan vekillerin, göreceli olarak, diğer vekillere göre AB üyeliğine daha az destek verdikleri söylenebilir.

Milletvekilleri AB üyelik sürecine verdikleri yoğun desteği TBMM tarafından yerine getirilen işlevlerin AB parlamentosu ya da küresel organlarca da yerine getirilebilirliği konusunda vermemekte ve yaklaşık olarak %55'i hayır demektirler. Bununla birlikte partisel dağılım farklılaşmakta, AKP'li vekiller %55,7 oranında TBMM tarafından yerine getirilen işlevlerin AB parlamentosu ya da küresel organlarca da yerine getirilebileceğini düşünürken, CHP'lilerde bu oran %29,5'de kalmaktadır. Ayrıca TBMM tarafından yerine getirilen işlevlerin başkaca organlarca da yerine getirilebileceği ifadesine "hiç katılmayanların" oranı CHP'li vekillerde AKP'li vekillere oranla çok daha yüksektir (%27,3' karşı %5,8). Milletvekilleri-

nin kendilerini tanımlayış biçimlerine göre de meclis tarafından yerine getirilen işlevlerin ulus-ötesi organlarca da yerine getirilebileceği ifadesine katılım oranları farklılaşmaktadır. Muhafazakar demokrat ve liberal MV ilgili ifadeye %50 aşan bir oranda destek verirken (muhafazakar %48), Kemalist milletvekilleri sadece %8,3 oranında destek vermektedirler. Kendilerini Sol olarak tanımlayan vekillerin bu ifadeye destek oranı ise %32'dir.

Milletvekilleri Türkiye'nin AB üyeliğinin önündeki en önemli engel olarak ilk sırada dinsel, kültürel ve tarihsel nedenleri görmektedirler. Bunu AB'nin kendisinden kaynaklanan nedenler ve ekonomik nedenler izlemektedir. AB ile ilişkilerde Kıbrıs yoğun bir tartışma konusu olmakla birlikte milletvekillerinin sadece %4,4'ü, bu konunun AB üyeliğinin önünde önemli bir engel olduğunu düşünmektedir. AKP'li vekiller, %24,5 oranı ile, AB üyeliğinin önündeki en temel engel olarak dinsel, kültürel ve tarihsel nedenleri görürken, CHP'li vekiller %29,7 oranı ile, ilk sırada ekonomik nedenlere işaret etmektedirler. AKP'liler ikinci olarak üyeliğe Türk askeri-sivil bürokrasisi ve statükocu tepkilerin engel olduğunu düşünürken (%20,8), CHP'liler sadece %2,7 oranında bu görüşe destek vermektedirler. Kısaca AKP'liler üyeliğe engel olarak, ilk üç sırada, dinsel, kültürel ve tarihsel nedenlere, Türk askeri-sivil bürokrasisi, statükocu ve ulusalcı tepkilere ve yetersiz siyasal, temel hak ve özgürlüklere vurgu yaparlarken, CHP'liler üyeliğe engel olarak ekonomik nedenleri, AB'nin kendisinden kaynaklanan nedenleri ve 3. olarak dinsel kültürel ve tarihsel nedenleri öne çıkarmaktadırlar. Arapça ve Kürtçe bilen vekiller üyeliğe engel olarak ilk sırada Türk askeri-sivil bürokrasisi, ulusalcı ve statükocu tepkileri görürlerken, "Kemalist" vekiller %41,7 oranı ile üyeliğin önündeki en büyük engelin AB'nin kendisinden kaynaklandığını düşünmektedirler.

Vekiller AB'ye alternatif olarak en fazla bölgesel/uluslar arası işbirliklerini önermektedirler. Farklı bir seçenek olarak değerlendirilmemiş olmakla birlikte bölgesel alternatifler arasında Türkiye'nin Ortadoğu, Balkanlar, Türki Cumhuriyetler, Rusya, İran gibi komşu ülkelerle işbirliklerini arttırması dile getirilmektedir. Bu soruyu yanıtlamayıp boş bırakan vekillerin oranı %16,2 ile ikinci sırada yer almaktadır. Vekillerin en fazla önerdikleri çok geniş bir yelpazeyi içeren bölgesel işbirliklerinin %30 ile sınırlı kalması, oransal olarak ikinci sırayı yanıt vermeyen vekillerin oluşturması ve diğer alternatiflerin daha düşük oranlı olması vekillerin AB'ne öne çıkan, belirgin bir alternatif önerisi içerisinde olmadıkları biçiminde yorumlanabilir.

Daha önceki, AB üyeliğine yönelik yaklaşım, AB anayasasının TC anayasası olarak da uygulanabilirliği, TBMM tarafından yerine getirilen işlevlerin ulus-ötesi organlarca da yerine getirilebilmesi ve AB'nin önündeki en önemli engel soruları ile kıyaslandığında, AKP'li ve CHP'li vekillerin AB'nin alternatifi konusunda birbirlerine daha yakın bir yaklaşım içerisinde oldukları söylenebilir. Her iki partinin alternatif önerilerinin oranları birbirlerine oldukça yakın bir seyir izlemektedir. Öne çıkan en belirgin farklılık CHP'li vekillerin AKP'lilere oranla AB'nin alternatifinin

Liberal Düşünce

olmadığını daha fazla düşünmeleridir(%18'e karşılık %4). Bu durum AB'ne yönelik gösterilen koşulsuz destek oranları ile birlikte değerlendirildiğinde AK partililerin CHP'lilere göre AB konusunda daha istekli ama AB'yi, yine CHP'lilere göre daha az alternatifsiz gördükleri biçiminde okunabilir.

Vekiller AB'ne güven konusunda AB'yi %44,4 oranında “ne güvenilir ne güvenilmez” olarak görmekte-dirler. AB'yi güvenilmez bulanların oranı %23,2 düzeyinde iken “güvenilir” bulanların oranı biraz daha fazla olarak %26,6 düzeyindedir.

Önceki sorularla kıyaslandığında, AB üyeliğini %90'ı aşan bir oranda desteklemelerine ve TBMM tarafından yerine getirilen işlevlerin AB parlamentosu tarafından da yerine getirilebileceği ifadesine %43,7 oranında katılmalarına rağmen, vekillerin AB'ye güven konusunda, %26,3 ile, çok daha düşük bir orana sahip oldukları gözlenmektedir. Bu durum AB üyeliğinin ve %50'ye yakın bir oranda AB parlamentosuna yetki devrinin desteklenmesine rağmen vekillerin AB'ne ilişkin bir güven sorunu içerisinde oldukları biçiminde okunabilir. Türkiye ve AB arasında yaşanan sürekli gerginliklerin, vekillerin AB'ye ilişkin taşıdıkları güven bunalımının önemli etkenlerden birisi olduğu söylenebilir.

Bir önceki AB'ne alternatif sorusunda olduğu gibi AKP'li ve CHP'li vekiller AB'nin güvenilirliği sorusunda da fazlaca farklılaşmamaktadırlar. Yanıtlar ağırlıklı olarak AB'nin ne güvenilir ne de güvenilmez olduğu seçeneğinde yoğunlaşırken, her iki partide de AB'nin güvenilir ve güvenilmez olduğuna dair yanıtlar birbirlerine oldukça yakın oranlardadır. AB'nin güvenilirliğinin AKP ve CHP'de birbirine oldukça yakın ve düşük oranda olması, bir başka açıdan, güven sorununun partiler üstü bir olgu olduğunu göstermektedir.

AB'nin güvenilirliği açısından, oranlar farklılaşmakla birlikte, demografik dağılım, bilinen diller, bölge ve kimlik temellerinin hepsinde AB'nin güvenilirliği %50'nin altındadır. AB üyeliğini koşulsuz destekleme, TBMM tarafından yerine getirilen işlevlerin AB parlamentosu tarafından da yerine getirilebilmesi konularındaki açık desteklerine rağmen, Kürtçe bilen ve kendilerini muhafazakar demokrat olarak tanımlayan milletvekilleri, AB'ne güven konusunda, çok daha düşük destek vermektedirler (%25-30). Bu durum yukarıdaki AKP ve CHP'li vekillerin ilk kez birbirlerine yakın ve düşük bir oranda (%25-30) AB güvenmeleri ile birlikte okunduğunda AB'nin güvenilirliğine yönelik kuşkuların, partileri, bölgeleri ve kimlikleri aşan bir oranda ve yaygın bir düzeyde paylaşıldığının göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Temel siyasa yapıcı kurum olarak TBMM üyelerinin, AB üyeliğine yönelik, oldukça yüksek düzeydeki desteklerine rağmen, yukarıdaki AB'ye yönelik kuşku-cu yaklaşımları ile birlikte düşünüldüğünde ve bu durum Avrupa'dan Türkiye'ye yönelik bazı aşırı eleştirilerle birlikte değerlendirildiğinde Türkiye'nin Tanzimatla başlayan ve 1950'lerle birlikte somut başvuruya dönüşen Avrupa yürüyüşünün daha uzunca denebilecek bir süre devam edebileceği söylenebilir.

Kaynakça

- Baç, Meltem Müftüler, 2001, Türkiye ve AB: Soğuk Savaş Sonrası İlişkiler, İstanbul: Alfa
- Birand Mehmet Ali, 2000, Türkiye'nin Avrupa Macerası 1959-1999, İstanbul: Doğan Kitapçılık
- Canbolat İbrahim s., 2005, "Küreselleşme Sürecinde AB ve Türkiye" Demokrasi Platformu, S. 1
- Çalış Saban H., 2001, Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri, Kimlik Arayışı, Politik Aktörler ve Değişim, Ankara: Nobel.
- EUROBAROMETER 62, Public Opinion in the European Union, Ulusal Rapor Türkiye, 2004, European Commission
- Giddens Anthony, 2000, Elimizden Kaçıp :Giden Dünya-Küreselleşme Hayatımızı Nasıl Yeniden Şekillendiriyor, Çev: Osman Akınbay, İstanbul: Alfa Basın Yayın Dağ.
- http://www.belgenet.com/arsiv/ab/ab_ankara.html
- <http://www.deltur.cec.eu.int/default.asp?lang=1&ndx=12&mnID=3&ord=1&subOrd=0>
- <http://www.deltur.cec.eu.int/kitap/e-ankara.rtf>
- <http://www.dpt.gov.tr/abigm/tabi/tarihce/tabi.doc>
- <http://www.ikv.org.tr/tarihce.php>
- Karlık, Rıdvan s., 2005, Avrupa Birliği ve Türkiye, İstanbul: Betaş Yayınları.
- Milliyet, 2005, <http://www.milliyet.com.tr/2005/10/06/siyaset/asiy.html> (erişim tarihi: 11 Ekim 2005)
- TBMM, 2005, http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekili_sd.dagilim (ziyaret tarihi: 7 Eylül 2005)
- The Economist, 2005, "Turkey and European Union, Bazaar Bargaining", September 3rd-9th.